

LA COORDINACIÓ DE POLÍTiques

MACROECONÒMIQUES

Ramon Caminal

La tendència a la integració econòmica regional o mundial és cada vegada més forta, però la teoria dels jocs, acompanyada d'estudis empírics, ens adverteix que no hi ha receptes universals per coordinar les diverses polítiques econòmiques.

L'economia mundial avança ràpidament pel camí de la integració. Tant els economistes com els polítics són cada vegada més conscients que les polítiques econòmiques d'un país afecten de forma creixent la resta del món. En aquest context, són moltes les veus que s'alcen a favor d'un major grau de coordinació de les polítiques nacionals. L'informe Delors sobre la unió monetària europea, per posar un exemple recent i pròxim, insisteix en la necessitat d'avançar en la coordinació de les polítiques monetàries i fiscals dels països membres de la CE com a condició imprescindible per a l'èxit del mercat únic europeu.

Per analitzar la necessitat o la desitjabilitat de coordinació o de cooperació (tots dos termes se solen utilitzar indistintament), la primera tasca consisteix a identificar els mecanismes de transmissió de les polítiques nacionals a la resta del món. Considerant exclusivament les polítiques macroeconòmiques, n'assenyalarem alguns dels mecanismes més significatius. Si un país adopta una política expansiva que fa augmentar la seva renda, això provocarà un augment de les importacions del país en

qüestió i, per tant, un increment de la demanda i, com a conseqüència, de la renda de la resta del món (l'anomenat efecte "locomotora"). Si un país adopta una política monetària restrictiva, això tendirà a elevar-hi el tipus de canvi, cosa que abaratarà les importacions pròpies però encarrirà les importacions dels països amb qui comercia; en conseqüència, "s'exportarà" una part de la inflació a l'exterior. Finalment, en la mesura que els mercats financers tinguin un grau mínim d'integració, els dèficits pressupos-

taris d'un país tendiran a incrementar els tipus d'interès reals arreu del món.

Aquests tres exemples posen de manifest la diversitat dels possibles mecanismes de transmissió. De vegades, les conseqüències favorables d'una certa política econòmica es comparteixen amb d'altres països (externalitats positives); però unes altres vegades s'obtenen guanys per a un país a costa de pèrdues per als altres (externalitats negatives), com és el cas de la manipulació del tipus de canvi.

El fet que les polítiques nacionals influeixin sobre les condicions econòmiques de la resta del món no implica necessàriament que aquestes polítiques s'hagin de coordinar. Podria donar-se el cas que cada país prengués decisions de manera independent i que el resultat fos eficient, és a dir, que no fos possible millorar la situació de cap país sense perjudicar-ne cap altre i que, per tant, no hi hagués possibilitat d'obtenir guanys col·lectius a partir de la negociació i el compromís polític. Per tant, la segona tasca consisteix a estudiar l'eficiència del resultat de la presa de decisions independent (és a dir, el

■ **Són moltes les veus que s'alcen a favor d'un major grau de coordinació de les polítiques nacionals**

resultat de l'exercici de la sobirania nacional).

Un cop identificats els mecanismes de transmissió i clarificades les fonts d'ineficiència, la tercera tasca consisteix a idear aquelles institucions que permetin assolir resultats eficients o, si no és possible, que s'imposin a la situació de *laissez-faire*. Aquesta tasca no cau exclusivament dins de l'àmbit de la ciència política. Eventualment és possible establir regles de decisió que afecten variables econòmiques (per exemple, els tipus de canvi) que poden substituir acords cooperatius, de vegades costosos i lents, per millorar l'eficiència de la política macroeconòmica internacional.

La primera de les tasques, la d'identificar els mecanismes de transmissió, recau, òbviament, sobre la teoria econòmica. En les tasques segona i tercera, l'instrumental de la teoria dels jocs és fonamental. La presa de decisions de política econòmica per cada govern dins d'un context internacional és anàloga a d'altres situacions d'interacció i conflicte entre diferents agents. El primer element de l'anàlisi és la descripció dels mecanismes de transmissió; és a dir, la relació existent entre els instruments de política econòmica de cada país (política monetària, pressupostària, etc.) i els resultats macroeconòmics a tot el món (els nivells de producció, ocupació, inflació, etc.). Els objectius macroeconòmics de cada govern constitueixen el segon element; és a dir, les preferències que té cada govern sobre les combinacions de nivells de producció, ocupació, inflació, etc. que es poden produir al seu propi país. Donats aquests dos elements haurem definit un joc en què les estratègies de cada jugador són les diferents opcions de política econòmica.

Actualment hi ha una quantitat enorme de literatura, tant teòrica com empírica, que analitza l'impacte de les polítiques nacionals

Podem definir un joc en què les estratègies de cada jugador són les diferents opcions de política econòmica.

dins d'un context internacional utilitzant intensament la teoria dels jocs. El tema crucial en molts d'aquests treballs és l'anàlisi dels avantatges i els inconvenients de la coordinació de polítiques macroeconòmiques davant del comportament no cooperatiu. Per coordinació s'entén o bé el compromís vinculant, pres abans pels governs nacionals, de seguir una certa regla de decisió, o bé l'establiment d'organismes supranacionals encarregats de dictar la política econòmica sota criteris cooperatius.

INTERACCIÓ ENTRE GOVERNS

Una primera conclusió de la recerca en aquest camp indica que quan es modela la interacció entre els governs com si s'esdevingués un sol cop (o molt de tant en tant), aleshores, molt sovint, el comportament no cooperatiu dona lloc a una ineficiència. Més formalment,

l'equilibri de Nash [vegeu (ciència) 66/67] del joc estàtic (és a dir, aquella situació en què, donades les polítiques macroeconòmiques de la resta del món, la política seguida per cada govern és òptima d'acord amb els seus objectius) és ineficient.

Per fixar les idees, posem per exemple la presa de decisions en política monetària dins d'un règim de tipus de canvi flexible. En aquest context cada banc central té incentius addicionals per realitzar una política monetària més restrictiva que no pas si el país de referència estigués tancat a l'exterior. Aquesta política frenarà la inflació (i segurament disminuirà de forma transitòria els nivells de producció i d'ocupació) i, a més, tendirà a elevar el tipus de canvi, cosa que abaratirà les importacions del país en qüestió i, per tant, encarirà les importacions dels altres. Així, doncs en resultarà una exportació arreu del món de la inflació des del país que ha iniciat l'acció. Ara bé, tots els països tenen els mateixos incentius, i per aquest motiu finalment (en l'equilibri de Nash) ningú no haurà pogut alterar el tipus de canvi, però els nivells de producció i d'ocupació a tot el món estaran per sota del que és òptim.

També és cert que quan es modela la interacció entre els governs com un fenomen repetitiu, aleshores el comportament no cooperatiu pot donar lloc a graus més alts d'eficiència. La raó n'és que els governs, tot i que actuïn independentment, tenen en compte les conseqüències negatives que les seves pròpies accions poden tenir sobre el clima internacional en un futur. És a dir, una certa regla de decisió cooperativa pot ser sostenible dins d'un context dinàmic perquè els guanys obtinguts a la curta si es desvien de l'acord poden ser menors que les pèrdues que la ruptura de la cooperació ocasionaria a la llarga.

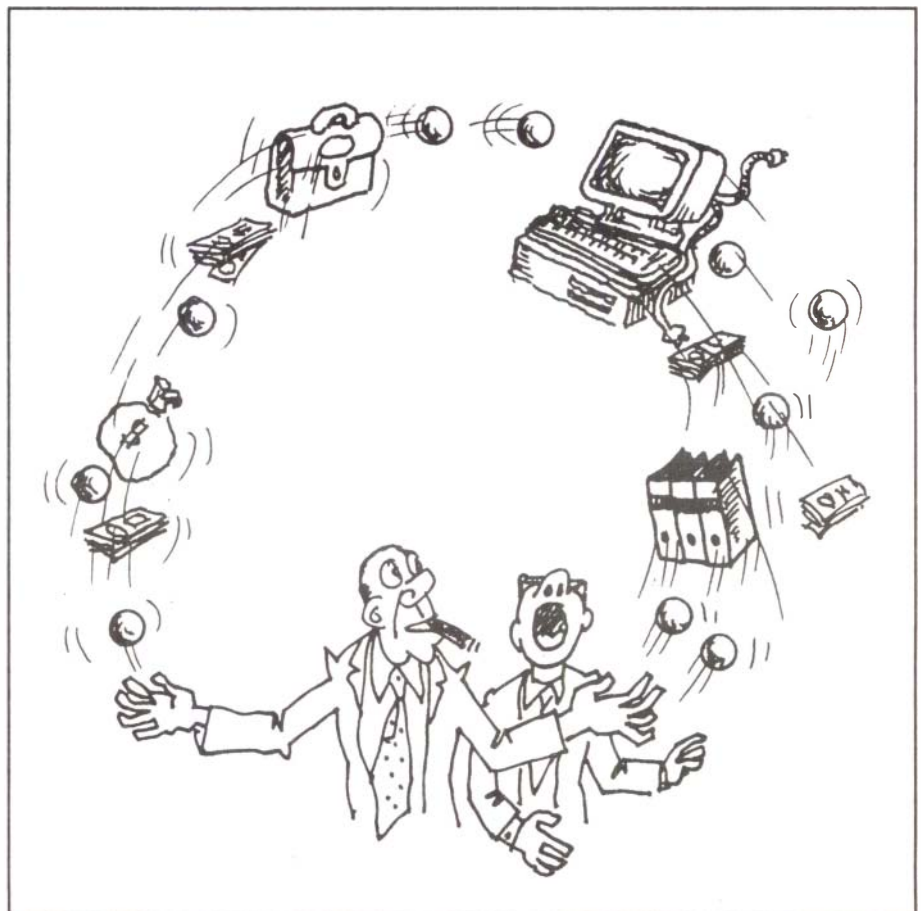
Per desgràcia, la repetició d'un joc dona lloc a una gran multiplici-

tat d'equilibris i, per tant, la teoria dels jocs (almenys en el seu estat de desenvolupament actual) no ajuda excessivament a predir el resultat del comportament no cooperatiu dels governs. Alguns economistes han interpretat aquest resultat de forma optimista. El paper dels organismes supranacionals seria el de seleccionar el millor equilibri; és a dir, "indicar" als diferents governs nacionals la política que s'ha de seguir sense necessitat de dotar aquests organismes supranacionals de cap mena de poder coercitiu; això estalviaria força problemes polítics. De fet, aquesta és una situació anàloga a la d'un sector industrial oligopolístic en què la interacció entre les diferents empreses és repetitiva. En aquest cas és possible de mantenir preus monopolístics sense necessitat d'organitzar un càrtel (cosa que és il.legal a la majoria de països). Aquesta situació pot ser sostenible, ja que cap empresa no té incentius per reduir els seus preus per por de començar una guerra de preus.

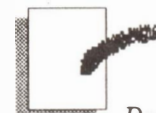
En qualsevol cas, la qüestió clau és conèixer la magnitud de les possibles ineficiències derivades de l'exercici de la sobirania nacional i comparar-les amb els costos associats amb l'establiment de mecanismes cooperatius. Ja hi ha alguns estudis empírics que tracten de valorar la importància d'aquestes ineficiències, sense que els resultats puguin considerar-se encara conclouents. Tot i això, les ineficiències creixen amb el grau d'obertura dels països i, per tant, es podria creure que els guanys de la cooperació entre els països de la Comunitat Europea seran més grans en termes relatius que no pas si aquesta cooperació tingués un caràcter mundial.

Un obstacle fonamental per a la cooperació prové de les diferents visions que els governs tenen sobre el funcionament de l'economia; és a dir, sobre la relació entre instruments i objectius. Uns experiments fets per J. Frankel i K. Rockett, de la Universitat de Califòrnia, a

Berkeley, amb deu models macroeconòmics de l'economia mundial, tots ells sense grans diferències aparents i que tenen una bona reputació entre els especialistes, han donat lloc a resultats paradoxals. En un dels exercicis consideren dos països, els Estats Units i la resta de l'OCDE, i suposen que cada país creu en un dels models, però el veritable pot ser qualsevol dels deu models considerats: per tant, hi ha un total de mil combinacions possibles. Demostren que la coordinació de les polítiques monetàries tan sols augmenta el benestar dels Estats Units en 546 casos i el de la resta de l'OCDE en 539. És a dir, molt sovint la cooperació resulta contraproduent. Com a conseqüència, la conclusió d'aquest tipus de treballs és que, en la mesura que la incertesa sobre el "model veritable" sigui rellevant, és important de trobar regles de decisió cooperatives que millorin l'eficiència dels resultats per a un nombre elevat de models plausibles.

"En el món dels negocis, estimat col.lega, s'ha d'aplicar la teoria dels jocs... de mans"

Dos ex secretaris generals de la UNCTAD, M. Pérez-Guerrero i R. Prebisch, reunits amb J. Rey, quan era president de la Comunitat Econòmica Europea. Les propostes de coordinació específiques han de justificar empíricament la magnitud dels guanys, i també els costos necessaris per aconseguir la cooperació.

Un altre resultat paradoxal, aquest cop basat exclusivament en consideracions teòriques, estableix que, en determinades circumstàncies, la coordinació de polítiques pot resultar contraproductent. Això és possible quan únicament un subconjunt de països conclouen l'acord, però també quan aquest es refereix tan sols a alguns instruments de política o quan les polítiques econòmiques òptimes no són creïbles.

Suposem que la política pressupostària de cada país s'enfronta a aquest dilema: una política expansiva permetria proveir més béns i serveis públics necessaris per al país però hi augmentaria, alhora, els tipus d'interès reals, cosa que perjudicaria la inversió privada i, per tant, el procés d'acumulació de capital. Amb mercats financers integrats, les decisions pressupostàries d'un país afecten de fet els tipus d'interès de tot el món. En aquest cas, un país petit tendirà a establir una política pressupostària molt expansiva, mentre que un país més gran tindrà motius de pes per frenar l'expansió del pressupost, ja que el seu efecte sobre els tipus d'interès serà més gran. En conseqüència, l'equilibri de Nash de l'economia mundial es caracteritzarà per polítiques pressupostàries ineficientment expansives.

La cooperació entre diferents països petits (per exemple, els que integren la Comunitat Europea) implicaria que per a cada política dels Estats Units la política europea fos més restrictiva.

■ **En determinades circumstàncies, la coordinació de polítiques pot resultar contraproductent**

Tot i això, una més gran disciplina europea permetria a un país gran, com els Estats Units, dur a terme una política pressupostària encara més expansiva, ja que la política cooperativa europea disminuirà els tipus d'interès reals. Malgrat tot, la nova política nord-americana podria deixar els països europeus en una posició pitjor a pesar de la cooperació.

En definitiva, la teoria dels jocs permet analitzar amb rigor els elements estratègics que operen en la determinació de la política macroeconòmica dins d'una economia mundial cada cop més integrada. Aquesta anàlisi posa de manifest que no hi ha receptes universals en relació a la desitjabilitat de la coordinació de polítiques. Tot i que la coordinació comporti guanys potencials, no queda clar que, donades les restriccions reals, es puguin materialitzar, encara que sigui parcialment, aquests guanys. Les propostes de coordinació específiques hauran de justificar empíricament la magnitud dels guanys, i també els costos necessaris per aconseguir la cooperació. ■

Ramon Caminal

és doctor en Economia per la Universitat de Harvard, col·laborador científic de l'Institut d'Anàlisi Econòmica del CSIC i professor associat de la UAB. Ha estat *teaching assistant* de la Universitat de Harvard i assessor de la CE.